

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2022. gada 22. martā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Pasta pakalpojumi – Universālā pakalpojuma sniedzēja noteikta tarifkācijas sistēma – Valsts pasta nozares regulatīvās iestādes uzlikts naudas sods – Valsts konkurences iestādes uzlikts naudas sods – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 50. pants – *Ne bis in idem* princips – Viena un tā paša pārkāpuma esamība – 52. panta 1. punkts – *Ne bis in idem* principa ierobežojumi – Saukšanas pie atbildības un sodu kumulēšana – Nosacījumi – Vispārējo interešu mērķa sasniegšana – Samērīgums

Lietā C-117/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *cour d'appel de Bruxelles* (Briseles apelācijas tiesa, Beļģija) iesniedza ar 2020. gada 19. februāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 3. martā, tiesvedībā

bpost SA

pret

Autorité belge de la concurrence,

piedaloties:

Publimail SA,

Eiropas Komisijai,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], palātu priekšsēdētāji A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] (referente), K. Likurgs [*C. Lycourgos*], J. Regans [*E. Regan*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*], I. Ziemele un J. Pasers [*J. Passer*], tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], A. Kumins [*A. Kumin*] un N. Vāls [*N. Wahl*],

ģenerālvokāts: M. Bobeks [*M. Bobek*],

sekretārs: D. Diterts [*D. Dittert*], nodaļas vadītājs,

* Tiesvedības valoda – franču.

nemot vērā rakstveida procesu un 2021. gada 22. marta tiesas sēdi,

nemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *bpost SA* vārdā – *J. Bocken, S. Gnedasj, K. Verbouwe* un *S. Mathieu*, advokāti,
- Beļģijas valdības vārdā – *J.-C. Halleux*, kā arī *L. Van den Broeck* un *C. Pochet*, pārstāvji, kuriem palīdz *P. Vernet* un *E. de Lophem*, advokāti,
- Vācijas valdības vārdā – sākotnēji *J. Möller* un *S. Heimerl*, vēlāk – *J. Möller*, pārstāvji,
- Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vlácil*, kā arī *I. Gavrilová*, pārstāvji,
- Grieķijas valdības vārdā – *L. Kotroni*, pārstāve,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *F. Meloncelli, avvocato dello Stato*,
- Latvijas valdības vārdā – sākotnēji *K. Pommere* un *V. Kalniņa*, vēlāk – *K. Pommere*, pārstāves,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna* un *M. Wiącek*, pārstāvji,
- Rumānijas valdības vārdā – *E. Gane, R. I. Hațeganu* un *A. Wellman*, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – *H. van Vliet* un *P. Rossi*, kā arī *A. Cleenewerck de Crayencour* un *F. van Schaik*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2021. gada 2. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 50. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *bpost SA* un *Autorité belge de la concurrence* (Beļģijas Konkurences iestāde), kas ir pārņēmusi *Conseil de la concurrence* (Konkurences padome) funkcijas (turpmāk tekstā abas kopā – “konkurences iestāde”), par tāda lēmuma tiesiskumu, ar kuru *bpost* tika piespriests naudas sods par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu (turpmāk tekstā – “konkurences iestādes lēmums”).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/67/EK (1997. gada 15. decembris) par kopīgiem noteikumiem Kopienas pasta pakalpojumu iekšējā tirgus attīstībai un pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai (OV 1998, L 15, 14. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/6/EK (2008. gada 20. februāris) (OV 2008, L 52, 3. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva 97/67”), mērķis ir pasta pakalpojumu tirgus pakāpeniska liberalizācija.
- 4 Direktīvas 97/67 8. un 41. apsvērumā ir noteikts:
- “(8) tā kā jāveic pasākumi, lai nodrošinātu pakāpenisku un vadāmu tirgus liberalizāciju un šo pasākumu pareizu līdzsvarošanu, lai visā [Eiropas Savienībā] saskaņā ar vispārējo pakalpojumu sniedzēju tiesībām un pienākumiem garantētu brīvo pakalpojumu sniegšanu pašā pasta nozarē;
- [..]
- (41) tā kā šī direktīva neietekmē to, kā piemēro Līguma noteikumus, īpaši tos, kuri attiecas uz konkurenci un pakalpojumu sniegšanas brīvību.”
- 5 Šīs direktīvas 12. pantā tostarp ir paredzēts, ka dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai visiem pakalpojumiem, kuri ir vispārējo pakalpojumu sniegšanas daļa, nodrošinātu tādus tarifus, kas ir pārskatāmi un nediskriminējoši.

Beļģijas tiesības

- 6 Direktīvas 97/67 12. pants Beļģijas tiesību sistēmā ir transponēts ar *loi du 21 mars 1991 portant réforme de certaines entreprises publiques économiques* (1991. gada 21. marta likums par dažu valsts tautsaimniecības uzņēmumu reformu; 1991. gada 27. marta *Moniteur belge*, 6155. lpp.), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietā, 144. *bis* un 144. *ter* pantu.
- 7 *Loi du 10 juin 2006 sur la protection de la concurrence économique* (2006. gada 10. jūnija likums par ekonomiskās konkurences aizsardzību; 2006. gada 29. jūnija *Moniteur belge*, 32755. lpp.), kas koordinēts ar Karaļa 2006. gada 15. septembra dekrētu (2006. gada 29. septembra *Moniteur belge*, 50613. lpp.), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “Likums par konkurences aizsardzību”), 3. pantā ir noteikts:

“Vienam vai vairākiem uzņēmumiem ir aizliegts ļaunprātīgi izmantot dominējošo stāvokli attiecīgajā Beļģijas tirgū vai būtiskā tā daļā, un šajā ziņā nav vajadzīgs iepriekšējs lēmums.

Stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var it īpaši izpausties kā:

- 1° tieši vai netieši uzspiestas netaisnīgas iepirkuma vai pārdošanas cenas vai citi netaisnīgi tirdzniecības nosacījumi;
- 2° ražošanas, tirgus vai tehnikas attīstības ierobežošana, kas kaitē patērētājiem;

- 3° atšķirīgu nosacījumu piemērošana līdzvērtīgos darījumos ar dažādiem tirdzniecības partneriem, tādējādi radot tiem neizdevīgus konkurences apstākļus;
- 4° prasība, lai otra puse, slēdzot līgumus, uzņemtos papildu saistības, kas pēc savas būtības vai saskaņā ar nozares praksi nekādi nav saistītas ar attiecīgo līgumu priekšmetu.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 8 *Bpost* ir vēsturiskais pasta pakalpojumu sniedzējs Beļģijā. Tas piedāvā pasta piegādes pakalpojumus plašai sabiedrībai, kā arī divām īpašām klientu kategorijām, proti, liela apjoma sūtītājiem, kas ir gala patērētāji, un pasta sūtījumu sagatavošanas uzņēmumiem, kas ir starpnieki, kuri sniedz pakalpojumus pirms pasta sūtījumu piegādes pakalpojuma, sagatavojot pasta sūtījumus un piegādājot sūtījumus.
- 9 No 2010. gada *bpost* ieviesa jaunu tarififikācijas sistēmu adresētu reklāmas sūtījumu un administratīvu sūtījumu piegādei, pamatojoties uz tā saukto “ekspeditora” modeli. Saskaņā ar šo modeli starpniekiem piešķirtās apjoma atlaides tika aprēķinātas, vairs nevis pamatojoties uz sūtījumu kopējo apjomu no visiem sūtītājiem, kuriem tie sniedza savus pakalpojumus, bet gan pamatojoties uz to sūtījumu apjomu, ko katrs sūtītājs bija individuāli iesniedzis.
- 10 Ar 2011. gada 20. jūlija lēmumu *Institut belge des services postaux et des télécommunications (IBPT)* (Beļģijas Pasta pakalpojumu un telekomunikāciju institūts; turpmāk tekstā – “pasta nozares regulatīvā iestāde”), pamatojoties uz 1991. gada 21. marta likuma par dažu valsts tautsaimniecības uzņēmumu reformu, redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietā, 144. *bis* pantu un 144. *ter* panta 1. punkta 5) apakšpunktu, piesprieda *bpost* samaksāt naudas sodu 2,3 miljonu EUR apmērā par nediskriminācijas tarifu jomā noteikuma pārkāpumu (turpmāk tekstā – “pasta nozares regulatīvās iestādes lēmums”). Saskaņā ar šo lēmumu jaunā tarififikācijas sistēma, ko *bpost* bija ieviesis no 2010. gada, bija balstīta uz nepamatotu atšķirīgu attieksmi starp starpniekiem un tiešajiem klientiem. Pasta nozares regulatīvā iestāde turklāt norādīja, ka procedūra, kuras rezultātā tika pieņemts minētais lēmums, nav saistīta ar konkurences tiesību piemērošanu.
- 11 Ar 2016. gada 10. marta spriedumu *cour d’appel de Bruxelles* (Briseles apelācijas tiesa, Beļģija) atcēla pasta nozares regulatīvās iestādes lēmumu, pamatojoties uz to, ka attiecīgā tarifu politika neesot diskriminējoša. Šis spriedums, kurš ir kļuvis galīgs, tika pasludināts, ņemot vērā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā, kurā tika taisīts 2015. gada 11. februāra spriedums *bpost* (C-340/13, EU:C:2015:77).
- 12 Starplaikā ar konkurences iestādes 2012. gada 10. decembra lēmumu tika konstatēts, ka *bpost* ir ļaunprātīgi izmantojis dominējošo stāvokli, kas ir aizliegts ar Likuma par konkurences aizsardzību 3. pantu un LESD 102. pantu. Šī ļaunprātīgā izmantošana izpaudās tādējādi, ka laikposmā no 2010. gada janvāra līdz 2011. gada jūlijam *bpost* bija pieņēmis un īstenojis jauno tarififikācijas sistēmu. Saskaņā ar šo lēmumu šī sistēma radīja *bpost* starpnieku un potenciālo konkurentu izspiešanas efektu, kā arī lojalitāti radošu ietekmi attiecībā uz tā lielākajiem klientiem, un tas palielināja šķēršļus iekļūšanai tirgū. Minētās ļaunprātīgās izmantošanas dēļ *bpost* tika piespriests samaksāt naudas sodu 37 399 786 EUR apmērā, kas tika aprēķināts, ņemot vērā naudas sodu, ko iepriekš bija uzlikusi pasta nozares regulatīvā iestāde. Procedūra, kuras rezultātā tika pieņemts minētais lēmums, neattiecās uz iespējamu diskriminējošu praksi.

- 13 Ar 2016. gada 10. novembra spriedumu *cour d'appel de Bruxelles* (Briseles apelācijas tiesa) atcēla konkurences iestādes lēmumu, jo tas bija pretrunā *ne bis in idem* principam. Šī tiesa secināja, ka procedūras, ko bija īstenojušas pasta nozares regulatīvā iestāde un konkurences iestāde, attiecās uz vieniem un tiem pašiem faktiem.
- 14 Ar 2018. gada 22. novembra spriedumu *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa, Beļģija) atcēla šo spriedumu un nodeva lietu atpakaļ *cour d'appel de Bruxelles* (Briseles apelācijas tiesa).
- 15 Tiesvedībā, kas notika pēc šīs lietas nodošanas, *bpost*, konkurences iestāde, kā arī Eiropas Komisija, kas ir iestājusies lietā kā *amicus curiae*, apsprieda *ne bis in idem* principa un tā piemērošanas nosacījumu ievērošanu.
- 16 Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa ir precizējusi, ka procedūrās, ko īsteno attiecīgi pasta nozares regulatīvā iestāde un konkurences iestāde, tiek piemēroti krimināltiesiska rakstura administratīvi sodi, kuru mērķis ir sodīt par dažādiem pārkāpumiem, kas radušies tādēļ, ka, pirmkārt, nav ievērots nozares tiesiskais regulējums un, otrkārt, – konkurences tiesības. Šādos apstākļos tā uzskata, ka principā ir jābalstās uz Tiesas judikatūru par *ne bis in idem* principu konkurences tiesību jomā, kāda tā it īpaši izriet no 2012. gada 14. februāra sprieduma *Toshiba Corporation u.c.* (C-17/10, EU:C:2012:72). No šīs judikatūras izrietot, ka, lai izvērtētu, vai divas procedūras attiecas uz vieniem un tiem pašiem faktiem, ir jāpārbauda, vai ir izpildīti trīs kumulatīvi kritēriji, proti, faktu identiskums, pārkāpēju identiskums un aizsargājamo tiesisko interešu identiskums. Iesniedzējtiesa tomēr uzsver, ka pēdējais minētais kritērijs nav piemērojams citās jomās kā vien konkurences tiesību jomā.
- 17 Iesniedzējtiesa norāda, ka abu pamatlietā aplūkoto procedūru pamatā ir atšķirīgi tiesību akti, kuru mērķis ir aizsargāt atšķirīgas tiesiskās intereses. Pasta nozares regulatīvās iestādes īstenotās procedūras mērķis esot bijis nodrošināt pasta nozares liberalizāciju, izmantojot noteikumus par pārskatāmību un nediskrimināciju tarifu jomā, savukārt konkurences iestādes īstenotās procedūras mērķis esot nodrošināt brīvu konkurenci iekšējā tirgū, it īpaši aizliedzot dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Kritērijs par aizsargājamo tiesisko interešu identiskumu esot nepieciešams, lai nodrošinātu konkurences tiesību piemērošanas efektivitāti.
- 18 Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka, ņemot vērā neskaidrību par šī kritērija atbilstību Tiesas judikatūrai, ir jāsaņem skaidrojumi no Tiesas šajā ziņā.
- 19 Turklāt iesniedzējtiesa šaubās par to, kādi nosacījumi ir piemērojami iespējamai procedūru apvienošanai saistībā ar *ne bis in idem* principa ierobežojumu, ņemot vērā judikatūru, kas izriet no 2018. gada 20. marta sprieduma *Menci* (C-524/15, EU:C:2018:197), 2018. gada 20. marta sprieduma *Garlsson Real Estate u.c.* (C-537/16, EU:C:2018:193), kā arī 2018. gada 20. marta sprieduma *Di Puma* un *Zecca* (C-596/16 un C-597/16, EU:C:2018:192).
- 20 Šādos apstākļos *cour d'appel des Bruxelles* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
 - “1) Vai [*ne*] *bis in idem* princips, kas garantēts Hartas 50. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz dalībvalsts kompetentajai administratīvajai iestādei uzlikt naudas sodu par Eiropas konkurences tiesību pārkāpumu tādā gadījumā kā šajā lietā, kurā tai pašai juridiskajai personai jau ir ticis galīgi atcelts valsts pasta regulatora uzliktais naudas sods par tiesību aktu pasta jomā apgalvotu pārkāpumu, ņemot vērā tos pašus faktus vai līdzīgus faktus, ciktāl nav

izpildīts aizsargāto tiesisko interešu vienotības kritērijs, jo šī lieta attiecas uz diviem dažādiem pārkāpumiem, ar kuriem ir pārkāpti divi atšķirīgi tiesiskie regulējumi, kas attiecas uz divām dažādām tiesību jomām?

- 2) Vai [*ne*] *bis in idem* princips, kas garantēts Hartas 50. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz dalībvalsts kompetentajai administratīvajai iestādei uzlikt naudas sodu par Eiropas konkurences tiesību pārkāpumu tādā gadījumā kā šajā lietā, kurā tai pašai juridiskajai personai jau ir ticis galīgi atcelts valsts pasta regulatora uzliktais naudas sods par tiesību aktu pasta jomā apgalvotu pārkāpumu, ņemot vērā tos pašus faktus vai līdzīgus faktus, jo [*ne*] *bis in idem* principa ierobežojums esot pamatots ar to, ka ar tiesību aktiem konkurences jomā tiecas sasniegt papildu vispārējo interešu mērķi, proti, nodrošināt un saglabāt neizkropļotu konkurences sistēmu iekšējā tirgū, un šie tiesību akti nepārsniedz to, kas ir atbilstošs un nepieciešams tajos paredzētā leģitīmā mērķa sasniegšanai un/vai šo pārējo uzņēmēju tiesību un uzņēmējdarbības brīvības aizsardzībai atbilstoši Hartas 16. pantam?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 21 Ar šiem jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Hartas 50. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz juridiskai personai piemērot naudas sodu par Savienības konkurences tiesību pārkāpumu, ja par tiem pašiem faktiem attiecībā uz šo personu jau ir pieņemts galīgs lēmums tādas procedūras noslēgumā, kas ir saistīta ar tās nozares tiesiskā regulējuma pārkāpumu, kuras priekšmets ir attiecīgā tirgus liberalizācija.

Ievada apsvērumi

- 22 Ir jāatgādina, ka *ne bis in idem* princips ir Savienības tiesību pamatprincips (spriedums, 2002. gada 15. oktobris, *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P, EU:C:2002:582, 59. punkts), kurš šobrīd ir nostiprināts Hartas 50. pantā.
- 23 Šajā tiesību normā ir ietvertas tiesības, kas atbilst Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. protokola 4. pantā paredzētajām tiesībām. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst šajā konvencijā grantētajām tiesībām, Hartas 52. panta 3. punktā ir paredzēts, ka šo tiesību nozīme un tvērums ir tādi paši kā minētajā konvencijā noteiktajām tiesībām. Tādējādi, interpretējot Hartas 50. pantu, ir jāņem vērā šīs pašas konvencijas 7. protokola 4. pants, neskarot Savienības tiesību un Eiropas Savienības Tiesas autonomiju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 23. un 60. punkts).
- 24 Hartas 50. pantā ir paredzēts, ka “nevienu nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu”. Tātad ar *ne bis in idem* principu ir aizliegts par tiem pašiem nodarījumiem to pašu personu kumulatīvi saukt pie – šī panta izpratnē – krimināltiesiska rakstura atbildības un piemērot krimināltiesiska rakstura sodus (spriedums, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 25 Saistībā ar pamatlietā aplūkotās saukšanas pie atbildības un sodu krimināltiesiskā rakstura izvērtējumu, kas ir jāveic iesniedzējtiesai, ir jāatgādina, ka nozīme ir trīs kritērijiem. Pirmais kritērijs ir attiecīgā pārkāpuma juridiskā kvalifikācija valsts tiesībās, otrais ir pats pārkāpuma

veids, un trešais – soda, ko attiecīgajai personai varētu piespriest, smaguma pakāpe (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 5. jūnijs, *Bonda*, C-489/10, EU:C:2012:319, 37. punkts, kā arī 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 26. un 27. punkts).

- 26 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka Hartas 50. pants ir piemērojams ne tikai tāda veida saukšanai pie atbildības un sodiem, kuri valsts tiesībās ir kvalificēti kā “krimināltiesiski”, bet neatkarīgi no šādas kvalifikācijas tas ir attiecināms uz saukšanu pie atbildības un sodiem, kuriem ir krimināltiesisks raksturs saskaņā ar abiem pārējiem iepriekšējā punktā minētajiem kritērijiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 30. punkts).
- 27 Tomēr šajā gadījumā ir pietiekami konstatēt, kā to ir precizējusi iesniedzējtiesa, ka abas pamatlietā aplūkotas procedūras ir vērstas uz krimināltiesiska rakstura administratīvu sodu piemērošanu, līdz ar to šo procedūru krimināltiesiskā kvalifikācija, ņemot vērā šī sprieduma 25. punktā atgādinātos kritērijus, netiek apstrīdēta.
- 28 Uz *ne bis in idem* principa piemērošanu ir attiecināms dubultnosacījums, proti, pirmkārt, ir jāpastāv iepriekšējam galīgam lēmumam (*bis* nosacījums) un, otrkārt, uz tiem pašiem faktiem ir jābūt attiecinātam iepriekšējam lēmumam un vēlākai saukšanai pie atbildības vai nolēmumiem (*idem* nosacījums).

Par “bis” nosacījumu

- 29 Runājot par *bis* nosacījumu, ir jāatgādina – lai tiesas nolēmums varētu tikt uzskatīts par tādu, ar kuru ir pieņemts galīgs nolēmums par faktiem, kas ir izvērtēti otrā procedūrā, ir nepieciešams ne tikai tas, lai šis nolēmums būtu kļuvis galīgs, bet arī lai tas būtu pieņemts pēc lietas būtības vērtējuma (pēc analogijas skat. spriedumu, 2014. gada 5. jūnijs, *M*, C-398/12, EU:C:2014:1057, 28. un 30. punkts).
- 30 Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas konstatējumiem izriet, ka pasta nozares regulatīvās iestādes lēmums ir ticis atcelts ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu, atbilstoši kuram *bpost* tika attaisnots procedūrā, kas attiecībā uz to bija ierosināta, pamatojoties uz pasta nozares tiesisko regulējumu. Neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi, pirmā procedūra tādējādi tika izbeigta ar galīgu lēmumu iepriekšējā punktā atgādinātās judikatūras izpratnē.

Par “idem” nosacījumu

- 31 Runājot par *idem* nosacījumu, no Hartas 50. panta formulējuma izriet, ka ar to ir aizliegts vienu un to pašu personu tiesāt vai sodīt krimināllietā par vienu un to pašu pārkāpumu vairāk nekā vienu reizi.
- 32 Kā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādījusi iesniedzējtiesa, abas procedūras pamatlietā attiecas uz vienu un to pašu juridisko personu, proti, *bpost*.
- 33 Saskaņā ar Tiesas iedibināto judikatūru atbilstošais kritērijs, lai novērtētu viena un tā paša pārkāpuma pastāvēšanu, ir faktiskā sastāva identiskums, ieskaitot to, vai pastāv konkrētu apstākļu kopums, kuri ir savstarpēji nesaraujami saistīti un kuru dēļ attiecīgā persona ir galīgi attaisnota vai notiesāta. Tātad Hartas 50. pantā ir aizliegts par identiskiem faktiem piemērot vairākus

krimināltiesiska rakstura sodus, izmantojot dažādas šim mērķim domātas procedūras (spriedumi, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 35. punkts, un 2018. gada 20. marts, *Garlsson Real Estate* u.c., C-537/16, EU:C:2018:193, 37. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra)

- 34 Turklāt no Tiesas judikatūras izriet, ka faktu un aizsargāto tiesisko interešu juridiskajai kvalifikācijai valsts tiesībās nav nozīmes, lai konstatētu, ka pārkāpums ir viens un tas pats, jo ar Hartas 50. pantu sniegtās aizsardzības tvērums dažādās dalībvalstīs nevar būt atšķirīgs (spriedumi, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 36. punkts, kā arī 2018. gada 20. marts, *Garlsson Real Estate* u.c., C-537/16, EU:C:2018:193, 38. punkts).
- 35 Tas pats attiecas uz Hartas 50. pantā paredzētā *ne bis in idem* principa piemērošanu Savienības konkurences tiesību jomā, jo, kā secinājumu 95. un 122. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, ar šo tiesību normu piešķirtās aizsardzības tvērums, ja vien Savienības tiesībās nav noteikts citādi, dažādās jomās nedrīkst atšķirties.
- 36 Šajā ziņā vēl ir jāprecizē, ka, ņemot vērā šī sprieduma 33. punktā atgādināto judikatūru, *idem* nosacījums prasa, lai būtiskie fakti būtu identiski. Savukārt *ne bis in idem* princips nav piemērojams, ja attiecīgi fakti ir nevis identiski, bet tikai līdzīgi.
- 37 Proti, būtisko faktu identiskums ir uzskatāms par konkrētu apstākļu kopumu, kas izriet no notikumiem, kuri būtībā ir tie paši, jo tie ietver vienu un to pašu likumpārkāpēju un ir nedalāmi savstarpēji saistīti laikā un telpā (šajā nozīmē skat. ECT, 2009. gada 10. februāris, *Sergueï Zolotoukhine* pret Krieviju, CE:ECHR:2009:0210JUD001493903, 83. un 84. punkts, kā arī ECT, 2014. gada 20. maijs, *Pirttimäki* pret Somiju, CE:ECHR:2014:0520JUD003523211, 49.–52. punkts).
- 38 Šajā gadījumā iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai fakti, uz kuriem attiecas abas procedūras, kas tika sāktas, pamatojoties attiecīgi uz nozares tiesisko regulējumu un konkurences tiesībām, ir identiski. Šajā ziņā tai ir jāpārbauda fakti, kas tika ņemti vērā katrā no šīm procedūrām, kā arī apgalvotais pārkāpuma laikposms.
- 39 Gadījumā, ja iesniedzējtiesa uzskatītu, ka fakti, kas ir abu pamatlietā aplūkoto procedūru priekšmets, ir identiski, šī kumulācija būtu Hartas 50. pantā garantēto pamattiesību ierobežojums.

Par Hartas 50. pantā garantēto pamattiesību ierobežojuma iespējamo attaisnojumu

- 40 Hartas 50. pantā garantēto pamattiesību ierobežojums var tikt attaisnots, pamatojoties uz Hartas 52. panta 1. punktu (spriedumi, 2014. gada 27. maijs, *Spasic*, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 55. un 56. punkts, kā arī 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 40. punkts).
- 41 Saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punkta pirmo teikumu visiem šajā Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos, un tajos ir jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Atbilstoši minētā punkta otrajam teikumam, ievērojot samērīguma principu, ierobežojumus šīm tiesībām un brīvībām drīkst noteikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.
- 42 Šajā gadījumā iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai, kā tas šķietami izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem, katras attiecīgās valsts iestādes iesaistīšanās, saistībā ar kuru tiek apgalvots, ka tā ir bijusi pamats saukšanas pie atbildības un sodu piemērošanas kumulēšanai, bija noteikta tiesību aktos.

- 43 Šāda iespēja kumulatīvi saukt pie atbildības un piemērot sodus atbilst Hartas 50. panta būtībai, ar nosacījumu, ka valsts tiesiskajā regulējumā nav ļauts saukt pie atbildības un sodīt par vieniem un tiem pašiem faktiem par to pašu pārkāpumu vai lai sasniegtu to pašu mērķi, bet ir paredzēta vienīgi iespēja kumulatīvi saukt pie atbildības un piemērot sodus saskaņā ar atšķirīgu tiesisko regulējumu.
- 44 Saistībā ar to, vai Hartas 50. pantā garantēto pamattiesību ierobežojums, kas izriet no saukšanas pie atbildības un sodu kumulēšanas saskaņā ar nozares tiesisko regulējumu un konkurences tiesībām, atbilst vispārējo interešu mērķim, ir jākonstatē, ka abiem pamatlietā aplūkotajiem tiesiskajiem regulējumiem ir atšķirīgi leģitīmi mērķi.
- 45 Tā, pamatlietā aplūkotā nozares tiesiskā regulējuma, ar kuru tika transponēta Direktīva 97/67, mērķis ir pasta pakalpojumu iekšējā tirgus liberalizācija.
- 46 Runājot par Likumu par konkurences aizsardzību un LESD 102. pantu, ar kuriem ir pamatots konkurences iestādes lēmums, ir jāatgādina, ka šis pēdējais minētais pants ir sabiedriskās kārtības noteikums, kurā ir noteikts aizliegums ļaunprātīgi izmantot dominējošo stāvokli un kuram ir iekšējā tirgus darbībai nepieciešamais mērķis nodrošināt, ka šajā tirgū netiek izkropļota konkurence (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 13. jūlijs, *Manfredi u.c.*, no C-295/04 līdz C-298/04, EU:C:2006:461, 31. punkts, kā arī 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 20.–22. punkts).
- 47 Tādējādi ir pamatoti, ka, lai garantētu pasta pakalpojumu iekšējā tirgus liberalizācijas procesa turpināšanu, vienlaikus nodrošinot šī tirgus pareizu darbību, dalībvalsts piemēro sodu, pirmkārt, par tā nozares tiesiskā regulējuma pārkāpumu, kura mērķis ir attiecīgā tirgus liberalizācija, un, otrkārt, par atbilstoši konkurences tiesībām piemērojamo tiesību normu pārkāpumu, kā tas ir paredzēts Direktīvas 97/67 41. apsvērumā.
- 48 Samērīguma principa ievērošana prasa, lai tāda saukšanas pie atbildības un sodu kumulēšana kā valsts tiesiskajā regulējumā paredzētā nepārsniegtu attiecīgajā tiesiskajā regulējumā noteikto leģitīmo mērķu sasniegšanai piemēroto un vajadzīgo pasākumu robežas, ņemot vērā, ka, ja ir izvēle starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas mazāk ierobežojošais un ka radītās neērtības nedrīkst būt nesamērīgas ar paredzētajiem mērķiem (spriedums, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 49 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka valsts iestādes var likumīgi izvēlēties papildu tiesisko reakciju attiecībā uz noteiktu sabiedrībai kaitīgu rīcību, izmantojot dažādas procedūras, kas veido vienotu veselumu, lai dažādos aspektos aplūkotu attiecīgo sociālo problēmu, ja vien šīs apvienotās tiesiskās reakcijas nerada pārmērīgu slogu attiecīgajai personai (šajā nozīmē skat. ECT spriedumu, 2016. gada 15. novembris, A un B pret Norvēģiju, CE:ECHR:2016:1115JUD002413011, 121. un 132. punkts). Līdz ar to apstāklis, ka divām procedūrām ir atšķirīgi vispārējo interešu mērķi, kurus ir pamatoti aizsargāt kumulatīvi, var tikt ņemts vērā, analizējot saukšanas pie atbildības un sodu piemērošanas kumulēšanas samērīgumu, kā faktors, kas attaisno šo kumulāciju, ar nosacījumu, ka šīs procedūras ir papildinošas un papildu slogs, kas izriet no minētās kumulācijas, tādējādi var tikt attaisnots ar abiem izvirzītajiem mērķiem.
- 50 Ar valsts tiesību normām, kurās ir paredzēta iespēja kumulēt saukšanu pie atbildības un sodus saskaņā ar nozares tiesisko regulējumu un konkurences tiesībām, var tikt īstenots vispārējo interešu mērķis, kas ir nodrošināt katra attiecīgā tiesiskā regulējuma efektīvu piemērošanu, ja tiem ir dažādi leģitīmi mērķi, kas ir minēti šī sprieduma 45. un 46. punktā. Šajā ziņā

iesniedzējtiesai, ņemot vērā valsts tiesību normas, uz kuru pamata tika sāktas procedūras, kuras īstenoja attiecīgi pasta nozares regulatīvā iestāde un konkurences iestāde, būs jāizvērtē, vai krimināltiesiska rakstura sodu kumulācija pamatlietā var tikt attaisnota ar to, ka šo iestāžu īstenotās saukšanas pie atbildības mērķim ir papildu nolūks, kura priekšmets ir dažādi vienas un tās pašas rīcības, kas veido pārkāpumu, aspekti (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 44. punkts).

- 51 Runājot par šādas saukšanas pie atbildības un sodu kumulēšanas absolūti nepieciešamo raksturu, ir jāizvērtē, vai pastāv skaidri un precīzi noteikumi, kas ļauj paredzēt, par kādām darbībām vai bezdarbību var kumulatīvi saukt pie atbildības un sodīt, kā arī koordinēt dažādās iestādes, vai abas procedūras ir īstenotas pietiekami koordinēti un tuvināti laikā un vai sods, kas attiecīgā gadījumā ir piemērots procedūrā, kas hronoloģiski bija pirmā, ir ticis ņemts vērā, izvērtējot otro sodu, un tādējādi apgrūtinājums, kas attiecīgajām personām izriet no šādas kumulēšanas, ir absolūti nepieciešams un visi piemērotie sodi atbilst izdarīto pārkāpumu smagumam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 49., 52., 53., 55. un 58. punkts, kā arī ECT, 2016. gada 15. novembris, A un B pret Norvēģiju, CE:ECHR:2016:1115JUD002413011, 130.–132. punkts).
- 52 Nenoliedzami, kā secinājumu 109. punktā ir uzsvēris ģenerālvokāts, iepriekšējā punktā aprakstītās nepieciešamības vērtējumu un līdz ar to visaptverošo analīzi par to, vai divu procedūru kumulēšana var tikt attaisnota atbilstoši Hartas 52. panta 1. punktam, ievērojot atsevišķu vērā ņemamo faktoru raksturu, pilnā apmērā var veikt vienīgi *ex post*.
- 53 Tomēr aizsardzība, kas izriet no dubultnosacījuma, kurš reglamentē *ne bis in idem* principa piemērošanu, kā tas ir atgādināta šī sprieduma 28. punktā, neskarot to, ka saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu no šī principa izrietošo tiesību ierobežojums konkrētā gadījumā, iespējams, var tikt attaisnots, atbilst Hartas 50. panta būtībai. Kā izriet no šī sprieduma 51. punkta, lai varētu atsaukties uz šādu attaisnojumu, ir jāpierāda, ka attiecīgo procedūru kumulēšana ir absolūti nepieciešama, šajā kontekstā būtībā ņemot vērā pietiekami ciešas saiknes faktu un laika ziņā esamību starp abām attiecīgajām procedūrām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 20. marts, *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 61. punkts, kā arī pēc analogijas ECT, 2016. gada 15. novembris, A un B pret Norvēģiju, CE:ECHR:2016:1115JUD002413011, 130. punkts). Tādējādi iespējamo sodu kumulēšanas attaisnojumu ierobežo nosacījumi, kuri, ja tie ir izpildīti, tostarp ir vērsti uz to, lai, tomēr neapstrīdot *bis* esamību kā tādu, ierobežotu attiecīgo procedūru funkcionāli atšķirīgo raksturu un tātad konkrētās sekas, kas attiecīgajām personām izriet no tā, ka šīs attiecībā uz tām īstenotās procedūras tiek kumulētas.
- 54 Iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus pamatlietas apstākļus, ir jāpārbauda, vai šī sprieduma 51. punktā minētie nosacījumi šajā lietā ir izpildīti. Lai sniegtu šai tiesai lietderīgu atbildi, tomēr ir jāsniedz turpmāk minētie precizējumi.
- 55 Pirmkārt, ir jānorāda, ka tādas valsts tiesību normas pastāvēšana, kurā tāpat kā *loi du 17 janvier 2003 relative au statut du régulateur des secteurs des postes et des télécommunications belges* (2003. gada 17. janvāra likums par Beļģijas pasta un telekomunikāciju nozares regulatora statūtiem; 2003. gada 24. janvāra *Moniteur belge*, 2591. lpp.) 14. pantā ir paredzēts – tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, ka sadarbība un informācijas apmaiņa starp attiecīgajām iestādēm ir atbilstošs tiesiskais regulējums, lai nodrošinātu šī sprieduma 51. punktā minēto koordināciju. Iesniedzējtiesai ir arī jāpārbauda, vai šāda koordinācija šajā gadījumā ir faktiski notikusi.

- 56 Otrkārt, neskarot iesniedzējtiesas vērtējumu, ir jānorāda, ka Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos ir ietvertas norādes par pietiekami ciešu saikni laika ziņā starp abām procedūrām un lēmumiem, kas ir pieņemti atbilstoši nozares tiesiskajam regulējumam un konkurences tiesībām. Tādējādi pasta nozares regulatīvā iestāde un konkurences iestāde, šķiet, savas procedūras, vismaz daļēji, ir īstenojušas paralēli. Abas iestādes savus lēmumus ir pieņēmušas neilgi vienu pēc otra, proti, attiecīgi 2011. gada 20. jūlijā un 2012. gada 10. decembrī, un tas, ņemot vērā konkurences jomā veiktās izmeklēšanas sarežģītību, liecina par pietiekami ciešu saikni laika ziņā.
- 57 Visbeidzot, apstākļi, ka otrajā procedūrā piemērotais naudas sods ir lielāks par to, kas ar galīgu lēmumu ir piemērots pirmajā procedūrā, pats par sevi neļauj secināt, ka attiecīgās juridiskās personas kumulēta saukšana pie atbildības un sodu piemērošana ir nesamērīga, it īpaši ņemot vērā, ka abas šīs procedūras var būt papildinošas un saistītas, bet tomēr atšķirīgas tiesiskās reakcijas attiecībā uz vienu un to pašu rīcību.
- 58 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Hartas 50. pants, lasot to kopā ar tās 52. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz juridiskai personai piemērot naudas sodu par Savienības konkurences tiesību pārkāpumu, ja par tiem pašiem faktiem attiecībā uz šo personu jau ir pieņemts galīgs lēmums tādas procedūras noslēgumā, kas ir saistīta ar tās nozares tiesiskā regulējuma pārkāpumu, kuras priekšmets ir attiecīgā tirgus liberalizācija, ar nosacījumu, ka pastāv skaidri un precīzi noteikumi, kas ļauj paredzēt, par kādām darbībām vai bezdarbību var kumulatīvi saukt pie atbildības un sodīt, kā arī koordinēt abas kompetentās iestādes, ka abas procedūras ir īstenotas pietiekami koordinēti un tuvināti laikā un ka visi piemērotie sodi atbilst izdarīto pārkāpumu smagumam.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 59 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pants, lasot to kopā ar tās 52. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz juridiskai personai piemērot naudas sodu par Savienības konkurences tiesību pārkāpumu, ja par tiem pašiem faktiem attiecībā uz šo personu jau ir pieņemts galīgs lēmums tādas procedūras noslēgumā, kas ir saistīta ar tās nozares tiesiskā regulējuma pārkāpumu, kuras priekšmets ir attiecīgā tirgus liberalizācija, ar nosacījumu, ka pastāv skaidri un precīzi noteikumi, kas ļauj paredzēt, par kādām darbībām vai bezdarbību var kumulatīvi saukt pie atbildības un sodīt, kā arī koordinēt abas kompetentās iestādes, ka abas procedūras ir veiktas pietiekami koordinēti un tuvināti laikā un ka visi piemērotie sodi atbilst izdarīto pārkāpumu smagumam.

[Paraksti]